

Použití ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák.

Ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák., obsahující formulaci ("nebo po rozvodu") je použitelné i tehdy, došlo-li k zániku právního důvodu bydlení manžela nájemce služebního bytu v důsledku rozvodu jeho manželství s nájemcem; právo rozvedeného manžela na bytovou náhradu zde přitom není vázáno na zánik nájemního poměru nájemce.

Ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák., obsahující formulaci ("nebo po rozvodu") je použitelné i tehdy, došlo-li k zániku právního důvodu bydlení manžela nájemce služebního bytu v důsledku rozvodu jeho manželství s nájemcem; právo rozvedeného manžela na bytovou náhradu zde přitom není vázáno na zánik nájemního poměru nájemce. Nelze tedy dovodit, že by toto ustanovení bylo možné užít jen tehdy, kdy by nájemci služebního bytu zaniklo jeho právo nájmu, a kdy by se vyklizení služebního bytu vůči osobám v něm vyjmenovaným (vůči rozvedenému manželovi) domáhal pronajímatel.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 8.1.2001, sp.zn. 26 Cdo 774/2000)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci o vyklizení bytu, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp.zn. 6 C 102/98, o dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. listopadu 1999, č.j. 39 Co 265/99-37, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. listopadu 1999, č.j. 39 Co 265/99-37, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 19. ledna 1999, č.j. 6 C 102/98-16, se zrušuje a věc se vrací obvodnímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění.

Obvodní soud pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 19.1.1999, č.j. 6 C 102/98-16, uložil žalovanému "M. Č." povinnost vyklidit byt č. 7 sestávající ze 3 pokojů a kuchyně I. kategorie ve 3. poschodí domu č.p. 2272, v P. - H. (dále "předmětný byt") a vyklizený žalobkyni předat do patnácti dnů po zajištění náhradního ubytování; současně rozhodl o nákladech řízení. Vycházel ze zjištění, že manželství účastníků bylo pravomocně rozvedeno ke dni 18.5.1996, že žalobkyni byl předmětný byt přidělen rozhodnutím Federálního ministerstva vnitra ze dne 14.4.1989, č.j. SM - 972/B - 85, podle § 25 zákona č. [41/1964](#) Sb. v době, kdy byla aktivní příslušnicí ministerstva vnitra, že žalobkyně je v současné době občanským zaměstnancem ministerstva vnitra, jakož i ze zjištění, že předmětný byt je veden u ministerstva vnitra jako služební byt podle § 8 zákona č. [102/1992](#) Sb. Na základě toho dospěl soud prvního stupně k závěru, že předmětný byt je "bytem služebním ve smyslu § 7 odst. 1 písm. c/ zákona č. [102/1992](#) Sb. a § 8 citovaného zákona", jehož nájemkyní byla (a je i nyní) žalobkyně a žalovaný jej užíval za trvání manželství jako příslušník její domácnosti. Protože žalobkyně po rozvodu manželství účastníků nesouhlasí s dalším bydlením žalovaného v předmětném bytě, shledal žalobu na vyklizení důvodnou. Povinnost žalovaného k vyklizení vázal podle "§ 712 odst. 4 analogicky" na zajištění náhradního ubytování.

K odvolání žalovaného Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 22.11.1999, č.j. 39 Co 265/99-37,

rozsudek soudu prvního stupně potvrdil s tím, že povinnost vyklidit předmětný byt a vyklizený jej žalobkyni předat se ukládá žalovanému "M. Č.", rozhodl o nákladech odvolacího řízení, a zamítl návrh žalovaného na připuštění dovolání. Odvolací soud, poté, co doplnil dokazování listinnými důkazy, dospěl k závěru, že předmětný byt měl v době, kdy byl přidělen žalobkyni, charakter bytu trvale určeného pro ubytování pracovníků organizace, u něhož byl vyloučen vznik práva společného užívání bytu manžely, a proto se jeho výlučnou uživatelkou stala žalobkyně, a žalovaný v něm bydlel z titulu svého rodinněprávního vztahu k ní. Právo osobního užívání bytu svědčící žalobkyni, se ke dni 1.1.1991 transformovalo podle § 871 odst. 4 občanského zákoníku ve znění pod novele provedené zákonem č. [509/1991](#) Sb. a § 8 zákona č. [102/1992](#) Sb. na právo nájmu služebního bytu. Protože rozvodem manželství účastníků zanikl žalovanému právní důvod užívání předmětného bytu, je žaloba na jeho vyklizení důvodná. Pokud jde o nárok žalovaného na bytovou náhradu, odvolací soud, vycházející z ustanovení § 713 obč.zák. dovodil, že "hierarchie bytové náhrady" v citovaném ustanovení stanovená (od přiměřeného náhradního bytu až po náhradní ubytování), dopadá pouze na situaci, kdy se pronajímatel (vlastník bytu) domáhá vyklizení zde uvedených osob poté, kdy nájemci služebního bytu zaniklo právo nájmu. V případě, kdy se nájemce služebního bytu domáhá vyklizení svého bývalého manžela po rozvodu manželství, je podle názoru odvolacího soudu nutno stanovenou hierarchii bytové náhrady "přizpůsobit ustanovení § 712 odst. 3 věty první o.z.". Ve prospěch tohoto názoru odvolací soud argumentoval zejména zásadní srovnatelností postavení rozvedeného manžela při vyklizení služebního bytu a rozvedeného manžela při vyklizení družstevního bytu, k němuž vzniklo právo na uzavření smlouvy o nájmu bytu druhému z manželů před uzavřením manželství, neboť v obou případech je dána specifická vazba bytu výlučně na jednoho z manželů a zásluha jednoho z nich na získání bytu, jakož i skutečnost, že pouze jeden z manželů je výlučným nájemcem bytu (u bytu služebního po celou dobu, u bytu družstevního po rozvodu manželství). Odvolací soud uzavřel, že "pokud nájemce služebního bytu žaluje po rozvodu manželství svého bývalého manžela na vyklizení, je tento vyklizovaný manžel povinen vystěhovat se zásadně po zajištění náhradního ubytování a pouze v odůvodněných případech po zajištění náhradního bytu (§ 713 a analogicky § 712 odst. 3 věta první o.z.)". Protože v dané věci nebyly shledány žádné důvody zvláštního zřetele hodné pro přiznání náhradního bytu, odvolací soud - ve shodě se soudem prvního stupně - vázal povinnost žalovaného k vyklizení na zajištění náhradního ubytování; přitom s ohledem na zřejmou nesprávnost v označení žalovaného (příjmením "Č.") ve výroku rozsudku soudu prvního stupně, potvrdil jeho rozsudek ve znění, které odpovídá správnému příjmení žalovaného ("Č."). Zamítnutí návrhu na připuštění dovolání odůvodnil odvolací soud tím, že otázka charakteru bytové náhrady pro případ vyklizení služebního bytu rozvedeným manželem není otázkou zásadního právního významu.

Proti tomuto rozsudku podal žalovaný s poukazem na ustanovení "§ 241 odst. 3 písm. c/ a d/ o.s.ř." dovolání, jehož přípustnost opřel o § 239 odst. 2 o.s.ř. (ve znění před novelou provedenou zákonem č. [30/2000](#) Sb.). Nesouhlasí s tím, že přiměřenou bytovou náhradou v dané věci je náhradní ubytování a namítá, že skutečnost, že předmětný byt je bytem služebním, který byl přidělen žalobkyni, a který žalovaný užíval jako příslušník domácnosti neodůvodňuje přiznání této formy bytové náhrady. Odvolacímu soudu (i soudu prvního stupně) vytýká, že jeho rozhodnutí je v rozporu s ustanovením § 3 a § 713 obč.zák. a dovozuje, že z posléze citovaného ustanovení vyplývá, že povinnost žalovaného k vyklizení předmětného bytu je nutno vázat na zajištění náhradního bytu, a že ustanovení § 712 odst. 3 obč.zák. neplatí pro služební byty. Dovolatel má za to, že soudy obou stupňů "celou věc špatně právně posoudily". Navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc byla vrácena k dalšímu řízení soudu I. stupně, a aby byla odložena vykonatelnost rozhodnutí. Vyjádření k dovolání nebylo podáno.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání

proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným před dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1.1.2001 - dále též jen "o.s.ř.").

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou - účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 2 o.s.ř.), se nejprve zabýval přípustností dovolání.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o.s.ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je upravena v ustanoveních § 237, § 238 a § 239 o.s.ř.

Dovolatel nenamítá (a z obsahu spisu nebyly dovolacím soudem zjištěny) vady působící zmatečnost, pro které je možno podle § 237 odst. 1 o.s.ř. napadnout každé rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkami uvedenými v § 237 odst. 2 o.s.ř.). Přípustnost dovolání nelze tedy o ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř. opřít.

Podle § 238 odst. 1 písm. a/ o.s.ř. není dovolání přípustné, neboť směřuje proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu; vzhledem k tomu, že rozsudek soudu prvního stupně, potvrzený napadeným rozsudkem odvolacího soudu byl jeho prvním rozhodnutím ve věci, není dovolání přípustné ani z hlediska § 238 odst. 1 písm. b/ o.s.ř.

Protože v posuzované věci není dán zákonný předpoklad přípustnosti dovolání podle § 239 odst. 1 o.s.ř., když odvolací soud ve výroku svého potvrzujícího rozsudku přípustnost dovolání nevyslovil, zabýval se dovolací soud otázkou, zda jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, jak se - s odkazem na § 239 odst. 2 o.s.ř. - domnívá dovolatel. Žalovaný totiž v odvolacím řízení navrhl, aby byla vyslovena přípustnost dovolání, odvolací soud však jeho návrh zamítl.

O rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadního významu jde tehdy, jestliže odvolací soud posuzoval právní otázku, která měla zásadní význam nejen pro rozhodnutí v konkrétní projednávané věci, ale současně i význam obecný - z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec. Z tohoto pohledu má rozhodnutí uvedený význam zpravidla tehdy, jde-li o takovou právní otázku, která nebyla vyřešena judikaturou vyšších soudů (tj. dovolacího soudu a odvolacích soudů) nebo jejíž výklad se v judikatuře těchto soudů dosud neustálil, nebo jestliže odvolací soud posoudil určitou právní otázku odlišně od ustálené judikatury vyšších soudů.

Dovolání opřené o § 239 odst. 2 o.s.ř. může být přípustné jen tehdy, je-li v něm dovolatelem zpochybněno řešení právní otázky; dovolání podle § 239 odst. 2 o.s.ř. lze tedy odůvodnit jen dovolacím důvodem podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř., tj. tvrzením, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Nesprávné právní posouzení spočívá v tom, že soud na zjištěný skutkový stav věci aplikoval nesprávný právní předpis, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil.

I když v souzené věci dovolatel uplatnil - odkazem na zákonné ustanovení - dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c/ o.s.ř., žádné konkrétní námítky v tomto směru nevznáší; ostatně takovýto dovolací důvod přípustnost dovolání podle § 239 odst. 2 o.s.ř. nezakládá. Obsahově (§ 41 odst. 2 o.s.ř.) jsou dovolací námítky podřaditelné ustanovení § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř., neboť dovolatel zpochybnuje právní názor odvolacího soudu na posouzení otázky nároku rozvedeného manžela nájemce služebního bytu, který má po rozvodu tento byt vyklidit, na bytovou náhradu, na jejímž řešení rozhodnutí odvolacího soudu spočívá. Vzhledem ke shora uvedenému vymezení lze této právní otázce přiznat zásadní právní význam.

Podle § 713 odst. 1 občanského zákoníku ve znění účinném v období rozhodném pro právní posouzení věci (tj. ve znění po novele provedené zákonem č. [267/1994](#) Sb., s účinností od 1.1.1995 - dále "obč.zák."), jestliže služební byt po smrti nájemce nebo po rozvodu jeho manželství užívají dále manžel, popřípadě osoby uvedené v § 706 odst. 1, nejsou povinny se z bytu vystěhovat, dokud jim není zajištěn přiměřený náhradní byt. To platí i v případě, jestliže nájemce služebního bytu opustí trvale společnou domácnost. V odůvodněných případech soud může rozhodnout, že stačí náhradní byt o menší podlahové ploše, nižší kvalitě a méně vybavený, popřípadě i byt mimo obec, než je vyklizovaný byt nebo náhradní ubytování.

Citované ustanovení výslovně upravuje právo na bytovou náhradu zde uvedených osob pro případ zániku jejich právního důvodu bydlení, a od něj se odvíjející povinnosti vyklidit služební byt. Z dikce ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák. ("nebo po rozvodu") vyplývá, že míří i na případ, kdy došlo k zániku právního důvodu bydlení manžela nájemce služebního bytu v důsledku rozvodu jeho manželství s nájemcem; právo rozvedeného manžela na bytovou náhradu zde přitom není vázáno na zánik nájemního poměru nájemce. Nelze tedy dovodit, že by citované ustanovení mířilo toliko na situaci, kdy nájemci služebního bytu zaniklo jeho právo nájmu, a kdy se vyklizení služebního bytu vůči osobám v něm vyjmenovaným (vůči rozvedenému manželovi) domáhá pronajímatel. V této souvislosti lze poukázat i na právní názor, zastávaný za účinnosti občanského zákoníku ve znění před novelou provedenou zákonem č. [509/1991](#) Sb. ve vztahu k ustanovení § 187 občanského zákoníku v tehdy platném znění (jež bylo co do právního důvodu vzniku práva na bytovou náhradu v něm vyjmenovaných osob obsahově shodné s ustanovením § 713 odst. 1 obč.zák.), podle něhož "po rozvodu je situace stejná, jako v případě smrti uživatele bytu až na to, že původní užívací vztah k bytu nezanikl" (srov. Občanský zákoník, komentář, Praha, Panorama 1987, díl I., str. 670).

V projednávané věci nebyl dovoláním zpochybněn právní závěr odvolacího soudu, že předmětný byt má charakter bytu služebního (ve smyslu ustanovení § 8 zákona č. [102/1992](#) Sb.), k němuž svědčí právo nájmu toliko žalobkyni. Bylo-li manželství účastníků pravomocně rozvedeno, a domáhá-li se žalobkyně vyklizení žalovaného, je tedy nutno právo žalovaného na bytovou náhradu posoudit podle ustanovení § 713 odst. 1 obč.zák. Posouzení nároku žalovaného na bytovou náhradu podle jiného zákonného ustanovení (konkrétně § 712 odst. 3 věty první obč.zák.) - na základě analogie ve smyslu ustanovení § 853 obč.zák. - zde nepřichází v úvahu již proto, že není splněn základní předpoklad pro analogii zákona, tj. že jde o právní vztah, který není zvláště upraven občanským zákoníkem (jiným právním předpisem).

Lze podotknout, že ustanovení § 713 odst. 1 obč. zák. je ve vztahu k jednotlivým formám bytové náhrady pro rozvedeného manžela nájemce služebního bytu normou s relativně neurčitou hypotézou, to jest normou, jejíž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a která tak přenechává soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil z předem neomezeného okruhu okolností ty, které jsou z hlediska daného konkrétního případu právně významné; vymezení těchto okolností je pak významné pro rozhodnutí soudu o formě bytové náhrady rozvedenému manželovi.

Z uvedeného je zřejmé, že právní názor odvolacího soudu na posouzení otázky nároku rozvedeného manžela nájemce služebního bytu, který má po rozvodu tento byt vyklidit, na bytovou náhradu, není správný; dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. byl tedy uplatněn důvodně.

Nejvyšší soud proto podle § 243b odst. 1 části věty za středníkem o.s.ř. napadené rozhodnutí zrušil. Protože důvod, pro který bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně (který taktéž věc nesprávně právně posoudil), bylo zrušeno i jeho rozhodnutí, a věc byla podle § 243b odst. 1 věty druhé o.s.ř. vrácena obvodnímu soudu k dalšímu řízení.

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)